

Shrnutí aktuálních informací a plnění úkolů pro Pracovní skupinu k porodnictví (dále jen „Pracovní skupina“) na jednání 9. června 2021

Zpracoval: Odbor rovnosti žen a mužů za přispění Ministerstva zdravotnictví ČR a Kanceláře veřejného ochránce práv

V Praze dne 26. května 2021

I. Úřad vlády ČR

A. Shrnutí činnosti sekretariátu Pracovní skupiny¹

- Bylo dokončeno **vypořádání připomínek** obdržených ke **Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030** v mezirezortním připomínkovém řízení. Strategie byla schválena usnesením vlády ČR ze dne 8. března 2021 č. 269.² Představuje komplexní rámec pro prosazování genderové rovnosti v ČR. Sestává se z 8 kapitol, 26 strategických cílů, 124 specifických cílů a 434 opatření. Oblasti péče v souvislosti s porodem je věnován samostatný strategický cíl v kapitole Zdraví. Ve snaze přehledně shrnout rozsáhlý text strategie připravil Odbor rovnosti žen a mužů zkrácenou verzi, resp. shrnutí strategie, které je zpestřené infografikou, grafy a vybranými zajímavostmi o současném stavu genderové rovnosti v České republice.³
- Zajištění hlasování Pracovní skupiny per rollam o **Podnětu k podpoře volby doprovodu k porodu během platnosti opatření v souvislosti s covid-19** ve dnech 12.–17. března 2021. Pracovní skupina v rámci hlasování přijala následující usnesení:⁴

Pracovní skupina k porodnictví

a) se domnívá, že vládou opakovaně stanovované podmínky pro přítomnost třetí osoby při porodu ve zdravotnickém zařízení během platnosti krizových opatření v souvislosti s covid-19 dlouhodobě nepřiměřeně omezují volbu doprovodu k porodu a vytváří nerovné podmínky pro některé skupiny rodiček;

b) doporučuje Radě vlády pro rovnost žen a mužů, aby vyzvala vládu k přehodnocení bodu 3 krizového opatření přijatého usnesením vlády ze dne 26. února 2021 č. 201 tak, že třetí osobou při porodu ve zdravotnickém zařízení bude moci být jakákoli osoba zvolená rodičkou, a to za splnění všech dalších podmínek uvedených v bodu 3.

Rada vlády pro rovnost žen a mužů (dále jen „Rada“) na základě tohoto podnětu na svém zasedání dne 1. dubna 2021 přijala usnesení,⁵ ve kterém Ministerstvu zdravotnictví doporučila, aby po konci nouzového stavu nenařizovalo omezení doprovodu u porodu, a tedy aby třetí osobou při porodu ve zdravotnickém zařízení mohla být jakákoli osoba zvolená rodičkou, a to za splnění všech dalších hygienických podmínek. Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 6. dubna 2021 (čj. MZDR 14597/2021-

¹ Tj. informace o činnosti sekretariátu od posledního jednání Pracovní skupiny dne 10. prosince 2020.

² Blíže viz <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/vlada-dnes-schvalila-strategii-rovnosti-zen-a-muzu-na-leta-2021---2030-187164/>.

³ Blíže viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Strategie-2021_online.pdf.

⁴ Blíže viz <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/jednani-pracovni-skupiny-k-porodnictvi-o-moznostech-volby-doprovodu-k-porodu-behem-platnosti-proti-pandemickych-opatreni--187336/>.

⁵ Blíže viz <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/cinnost-rady/zaznam-ze-zasedani-rady-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-ze-dne-1--dubna-2021-187958/>.

- 1/MIN/KAN) s účinností od 12. dubna 2021⁶ toto omezení zrušilo a rodičku tak mohla doprovodit jakákoli osoba, kterou si zvolí.
- Komunikace s Ministerstvem zdravotnictví ohledně zprostředkování analýzy společnosti STEM shrnující **výsledky průzkumu názorů žen na místa pro porod, kojení, očkování** pro potřeby Pracovní skupiny a Úřadu vlády ČR (Pracovní skupině odesláno 8. dubna 2021).
 - Zpracování návrhu **Zprávy za rok 2020 o rovnosti žen a mužů** a Zprávy za rok 2020 o naplňování Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020. Obě zprávy obsahují část/kapitolu k tématu porodní péče. Jejich předložení vládě ČR se předpokládá v červnu 2021 po projednání ze strany Rady.
 - Zpracování podkladů pro sedmé **zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a implementaci Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod** dne 13. května 2021.
 - Zpracování vstupu do **Zprávy o plnění Koncepce rodinné politiky za rok 2020**. Konkrétně formou vyjádření spolugestora k plnění *Opatření č. 37: Zkvalitnění porodní a poporodní péče* a k *Opatření č. 38: Transparentnost statistických dat*. Zprávu vzala vláda na vědomí na svém jednání dne 24. května 2021.⁷
 - Účast na **Redakční radě k ročence Zaostrěno na ženy a muže 2021** pořádané Českým statistickým úřadem, a to včetně projednávání bloku Obyvatelstvo a bloku Zdraví (18. května 2021). Redakční rady se zúčastnily rovněž zástupkyně Pracovní skupiny (M. Pavlíková, I. Königsmarková).
 - Připomínkování návrhu vstupu do mandátu souvisejícího s účastí české delegace na **74. zasedání Světového zdravotnického shromáždění**. Konkrétně k bodu *Health workforce: Global Strategic Directions for Nursing and Midwifery*.⁸
 - Zpracování připomínek k Návrhu Programového dokumentu Integrovaného regionálního operačního programu pro období 2021 – 2027, jejichž součástí je i požadavek, aby mezi podporované aktivity v části *Integrovaná péče, integrace zdravotních a sociálních služeb* byla zahrnuta **podpora výstavby, modernizace a rekonstrukce zařízení pro poskytování kontinuální a komunitní porodní péče** – podpora vzniku center porodní asistence, popř. samostatných porodních domů.
 - Sjednání bilaterální schůzky zástupkyň Pracovní skupiny s náměstkyní ministra zdravotnictví Helenou Rögnerovou a ředitelkou Odboru regulace cen a úhrad Ministerstva zdravotnictví Pavlínou Žílovou k tématu **úhrad péče poskytované porodními asistentkami** a tvorbě nových výkonů (schůzka proběhne 28. května 2021).
 - **Odložení termínu plnění opatření č. 15 Provést reprezentativní sociologické šetření spokojenosti s porodní a poporodní péčí v ČR a s ohledem na výsledky navrhnout konkrétní doporučení pro praxi** z Akčního plánu pro rovnost žen a mužů na léta 2019 – 2020.⁹ Plnění opatření je odloženo z organizačních a finančních důvodů (nedostatek finančních prostředků).
 - **Národní komise pro kojení** nezasedala – vzhledem k personální situaci na Ministerstvu zdravotnictví ČR byla činnost komise pozastavena. Z tohoto důvodu tajemnice Pracovní skupiny navzdory svým pravidelným dotazům na Ministerstvo zdravotnictví ČR neobdržela k agendě komise žádné podklady.

⁶ Blíže viz <https://koronavirus.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-navstevy-pacientu-ve-zdravotnickych-zarizenich-a-u-poskytovatelu-socialnich-sluzeb-s-ucinnosti-od-12-4-2021-do-odvolani/>.

⁷ Blíže viz <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2021-05-24>.

⁸ Blíže viz https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA74/A74_13-en.pdf.

⁹ Blíže viz <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/AP-pro-rovnost-209-2020.pdf>.

B. Shrnutí plnění úkolů Pracovní skupiny a sekretariátu z minulého jednání

1. Dopracovat odůvodnění k přijatému usnesení k metodickému doporučení MZd týkajícího se CPA a činnosti PA (vč. návrhu řešení)
Zodpovídá: M. Pavlíková, A. Hořejší a M. Nemrava
Termín: preferovaně 3. týden v lednu 2021
STAV: ODLOŽENO/NESPLNĚNO
2. Dopracovat odůvodnění k přijatému usnesení k neopodstatněné preferenci spolku ČGPS ČLS JEP ze strany MZd při regulaci činností prováděných PA (vč. návrhu řešení)
Zodpovídá: O. Dostál, Z. Candigliota, A. Hořejší
Termín: preferovaně 3. týden v lednu 2021
STAV: ODLOŽENO/NESPLNĚNO
3. Zpracovat návrh podnětu k implementaci BfHI 2018 v ČR
Zodpovídá: A. Majerčíková
Termín: do příštího jednání Pracovní skupiny
STAV: SPLNĚNO V TERMÍNU
4. Zpracovat návrh podnětu k problematice střetu zájmů v NKK
Zodpovídá: A. Majerčíková
Termín: do příštího jednání Pracovní skupiny
STAV: SPLNĚNO NÁHRADNÍM ZPŮSOBEM
5. Poskytnout Pracovní skupině návrh *Podnětu k odmítání vzetí novorozenců do péče poskytovateli zdravotních služeb v oboru praktické lékařství pro děti a dorost v případě porodu ve vlastním sociálním prostředí či odchodu matky a dítěte z porodnice před uplynutím 72 hodin od porodu z roku 2019* (zpracovaný bývalou členkou Pracovní skupiny E. V. Kupšovskou)
Zodpovídá: sekretariát Rady
Termín: neurčen
STAV: SPLNĚNO
6. Zpracovat návrh podnětu k tzv. ambulantním porodům
Zodpovídá: Z. Candigliota, I. Königsmarková, A. Frýdlová a P. Sovová
Termín: preferovaně do 31. ledna 2021
STAV: ODLOŽENO/NESPLNĚNO
7. Připravit prezentaci a případný návrh podnětu k pokutování PA ze strany MZd za poskytování péče během porodů v domácím prostředí
Zodpovídá: A. Hořejší
Termín: do příštího jednání Pracovní skupiny
STAV: ODLOŽENO/NESPLNĚNO
8. Zaslát ÚZIS žádost o poskytnutí statistických dat v oblasti v porodnictví za období, ve kterém dosud nebyla publikována (2016-2020), a zajistit jejich samostatnou publikaci
Zodpovídá: M. Pavlíková, L. Hradecká
Termín: preferovaně do příštího jednání Pracovní skupiny
STAV: SPLNĚNO
9. V návaznosti na úkol č. 8 oslovit případné relevantní aktéry s žádostí o spolupráci a aktualizovat *Podnět k publikaci statistických dat v oblasti v porodnictví*

Zodpovídá: M. Pavlíková, L. Hradecká

Termín: bude určen dodatečně v návaznosti na plnění úkolu č. 8

STAV: ČEKÁ SE NA DOLOŽENÍ EXPORTU DAT Z NZIS

II. Ministerstvo zdravotnictví ČR¹⁰

Akční plán pro rovnost žen a mužů na léta 2019–2020

Opatření č. 15 (provést reprezentativní sociologické šetření spokojenosti s porodní a poporodní péčí v České republice a s ohledem na výsledky navrhnout konkrétní doporučení pro praxi): Ministerstvo zdravotnictví ČR (dále jen „MZd“) v daném opatření není gestorem, kterým je ÚV ČR, ale je spolugestorem. Pro doplnění tohoto opatření uvádíme, že vládní zmocněnkyně pro lidská práva prof. JUDr. Helena Válková, CSc. požádala dopisem ze dne 31. března 2021 tehdejší náměstkyni Ing. Pavlu Seilerovou o poskytnutí plného znění kvantitativního výzkumu *Názory žen na místa pro porod*, který si nechalo v roce 2019 vypracovat MZd od Ústavu empirických výzkumů, z.ú. (STEM). Paní Ing. Pavla Seilerová odeslala dne 7. dubna 2021 požadovaný výzkum tajemnici Pracovní skupiny k porodnictví Mgr. Lucii Hradecké. Zaměření výzkumu MZd je relevantní pro opatření č. 15 z Akčního plánu pro rovnost žen a mužů na léta 2019-2020.

Opatření č. 16 (v návaznosti na zřizování center porodní asistence a aktuální doporučení WHO vypracovat koncepci péče o matku a dítě v těhotenství, během porodu a po porodu):

- **Ustavení přípravných pracovních skupin se zastoupením všech relevantních aktérů a akterek vč. zástupkyň komunitních i nemocničních porodních asistentek a příjemkyň péče – informace o personálním obsazení přípravných skupin na webu Ministerstva zdravotnictví**

Na MZd vzniklo „Odborné externí grémium“ zabývající se porodnictvím a tvorbou koncepce počítající se vznikem Center porodní asistence, jehož předsedkyní byla tehdejší náměstkyně MUDr. Alena Šteřlová, Ph.D., MPH. V současné době se již dané grémium neschází, protože MZd vydalo *„Metodické doporučení Ministerstva zdravotnictví ČR pro poskytovatele zdravotních služeb v oboru gynekologie a porodnictví a neonatologie pro efektivní organizaci práce porodnic a pro maximální zabezpečení personálního využití porodních asistentek při vedení porodu v rámci stávající sítě porodnic – koncept tzv. Center porodní asistence“* ve věstníku MZd č. 11/2020.

- **Jednání přípravných pracovních skupin – Zápisy z jednání na webu Ministerstva zdravotnictví, průběžné informování Rady vlády pro rovnost žen a mužů a její Pracovní skupiny k porodnictví o činnosti přípravných pracovních skupin.**

Na MZd je ustavena

- Pracovní skupina k problematice vzdělávání porodních asistentek,
- Národní komise pro kojení a
- Komise pro reprodukční medicínu,

které však nejsou s daným opatřením přímo spojeny, nicméně se věnují problematice oboru gynekologie a porodnictví.

Co se týče zápisů z jednání pracovních skupin, Národní komise pro kojení a Komise pro reprodukční medicínu mají uveřejněné zápisy z jednání na webových stránkách MZd. Pracovní skupina k problematice vzdělávání porodních asistentek nemá zápisy pro veřejnost zveřejněné,

¹⁰ Shrnutí aktuálních informací a plnění úkolů Ministerstva zdravotnictví ČR za rok 2020 – 2021 v oblasti porodnictví v původním znění připraveném Ministerstvem zdravotnictví ČR.

avšak její poslední jednání proběhlo dne 6. března 2019, neboť předmět činnosti pracovní skupiny je již naplněn a další poptávka zatím nevystala.

- **Koncepce péče o matku a dítě v těhotenství, během porodu a po porodu v ČR – Předložení koncepce do mezirezortního připomínkového řízení**

MZd žádnou „Koncepci péče o matku a dítě v těhotenství, během porodu a po porodu v ČR“ nepřipravuje. Dle názoru MZd je v současné době plně dostačující vydání „Metodického doporučení Ministerstva zdravotnictví ČR pro poskytovatele zdravotních služeb v oboru gynekologie a porodnictví a neonatologie pro efektivní organizaci práce porodnic a pro maximální zabezpečení personálního využití porodních asistentek při vedení porodu v rámci stávající sítě porodnic – koncept tzv. Center porodní asistence“ ve věstníku MZd č. 11/2020.

Stále se MZd aktivně zabývá problematikou poporodní péče, převážně tedy problematikou kojení. Prioritou v této agendě je vydání materiálu s názvem „Standardní postup péče o matku a novorozence podle zásad Baby-friendly Hospital Initiative – podpora kojení a zlepšení perinatální péče o matku a novorozence“ ve věstníku MZd a dodržováním Mezinárodního kodexu marketingu náhrad mateřského mléka (Kodex).

S problematikou poporodní péče souvisí Usnesení Rady vlády pro rovnost žen a mužů ze dne 20. února 2020, které ukládá MZd několik úkolů z problematiky poporodní péče a Kodexu.

Rada vlády pro rovnost žen a mužů

1. **vyzývá ministra zdravotnictví, aby vytvořil mezirezortní koordinační orgán pro výživu kojenců a malých dětí ve smyslu implementačních pokynů Světové zdravotnické organizace a UNICEF k Baby-friendly Hospital Initiative, jenž bude disponovat pravomocí navrhnout vládě kroky, které bude považovat za nezbytné, a bude mj. sdružovat všechny relevantní aktéry ze státní správy, zástupce akademické obce, profesní organizace poskytovatelů zdravotních služeb, neziskových organizací, kteří nezastupují výrobce náhrad mateřského mléka, kojeneckých lahví a dudlíků a nepřijímají od nich finanční či nefinanční dary;**

Na MZd je ustanovena Národní komise pro kojení (dále jen „NKK“), která v současné době nemá předsedu ani tajemníka, vzhledem k personální situaci na MZd. V NKK bude muset dále proběhnout renominace členů, kteří na svých postech již nepůsobí. Vzhledem k tomu, že NKK řeší i problematiku Kodexu, tak je potřebné jmenovat do NKK nové členy za Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“). Na MPO byl zaslán dne 5. ledna 2021 dopis s žádostí o navržení zástupců MPO v NKK. Dne 19. ledna 2021 přišel z MPO dopis s návrhy na členství jejich zástupců v NKK.

2. **doporučuje ministru zdravotnictví předložit plán implementace Baby-friendly Hospital Initiative Světové zdravotnické organizace a UNICEF ve znění z roku 2018 tak, aby k dokončení implementace došlo nejpozději do roku 2022;**

Ke splnění tohoto bodu dojde vydáním „Standardního postupu péče o matku a novorozence podle zásad Baby-friendly Hospital Initiative – podpora kojení a zlepšení perinatální péče o matku a novorozence“ ve věstníku MZd.

3. **vyzývá ministra průmyslu a obchodu a ministra zdravotnictví, aby učinili kroky k co největšímu naplňování Mezinárodního kodexu marketingu náhrad mateřského mléka Světové zdravotnické organizace a UNICEF (dále jen „Kodex“) a návazných souvisejících rezolucí Světového zdravotnického shromáždění (vč. rezoluce 69.9);**

MPO byl zaslán zmiňovaný dopis s žádostí o navržení zástupců MPO v NKK. V dopise MZd bylo upozorněno MPO, že cílem spolupráce obou resortů je zpřesnění rozdělení kompetencí daných resortů za účelem koordinace jednotlivých kroků k zajištění co největšího dodržování Kodexu.

4. **vyzývá ministra zdravotnictví, aby vyzval organizace zdravotnických pracovníků a pracovníků uvedené v podnětu Pracovní skupiny k porodnictví, aby plně dodržovaly Kodex a návazné související rezoluce Světového zdravotnického shromáždění, vč. Pokynů k ukončení nevhodné propagace výživy kojenců a malých dětí (rezoluce Světového zdravotnického shromáždění 69.9);**

Dne 17. prosince 2020 byl profesním organizacím porodních asistentek (České komoře porodních asistentek, Unii porodních asistentek, České společnosti porodních asistentek) a profesní organizaci sester (České asociaci sester) a České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně zaslán dopis, který obsahoval informace o tom, že se MZd zavázalo k dodržování a naplňování cílů Kodexu WHO, 11 následných rezolucí WHO a ukončení nevhodné propagace potravin pro kojence a malé děti, vyzývá zdravotnické pracovníky, aby plnili svou zásadní roli při poskytování informací a podpory rodičům a pečovatелům o optimálních postupech výživy kojenců a malých dětí. V dopise bylo uvedeno, co je cílem Kodexu a vymezení základních pravidel regulace marketingu kojenecké výživy, např. zákaz propagace náhrad mateřského mléka, lahví a dudlíků, zákaz poskytovat nové volné vzorky matkám, zákaz kontaktu firemních zástupců s matkami apod. V dopise byly zmíněné organizace požádány o implementaci zásad Kodexu ve své každodenní praxi.

5. **vyzývá ministra zdravotnictví, aby vyzval výrobce, distributory a prodejce náhrad mateřského mléka, dudlíků a kojeneckých lahví s požadavkem, aby beze zbytku naplňovali svou mezinárodněprávní povinnost dodržovat Kodex, jak plyne mj. z Obecného komentáře Výboru OSN pro práva dítěte č. 15 z roku 2013, vč. zákazu reklamy a propagace pokračovací kojenecké výživy, dudlíků a kojeneckých lahví;**

Tento bod bude řešen po schůzce s MPO. Následně by byly informace pro výrobce, distributory a prodejce náhrad mateřského mléka, dudlíků a kojeneckých lahví zveřejněny např. na webových stránkách MZd, popř. by byly zveřejněny i v Národním zdravotnickém informačním portálu (NZIP).

6. **doporučuje ministru zdravotnictví, aby ve spolupráci s Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR zahájil sběr dat o výlučném (ne „plném“) kojení v průběhu pobytu v nemocnici, o kontaktu dítěte s matkou kůže na kůži bezprostředně po porodu (zda byl kontakt zahájen okamžitě po porodu, ev. proč ne, a jak dlouho probíhal), o uskutečnění kojení v 1. hodině po porodu a o kojení do dvou let věku dítěte a tato zveřejňovat spolu s již sbíranými údaji ohledně výživy kojenců a malých dětí, vč. rozdělení dat dle jednotlivých zdravotnických zařízení.**

Každý rok vychází „ročenka kojení“ Výživa novorozenců a kojenců do 1 roku v ČR už od roku 2000. Ke zlepšení míry kojení je nutné nastavení nových pravidel, a hlavně kompetencí

zdravotníků a jejich ověřování, vydání Věstníku - Standardní postup péče o matku a novorozence podle zásad Baby Friendly Hospital Initiative-podpora kojení a zlepšení perinatální péče o matku a novorozence ke sjednocení péče v porodnicích. Porodnice mají svoje edukátory pro BFHI (každý rok se setkávají na konferenci), kteří jsou zodpovědní za předávání informací o krocích nutných ke zlepšení.

NKK navrhla změny v reportování míry kojení z Národního registru novorozenců a Ročních výkazů o činnosti poskytovatele zdravotních služeb pro obor praktický lékař pro děti a dorost, která cílí na validnější a aktualizovaná data. Monitoring po změnách ve vykazování probíhá již od roku 2020. Sleduje se i přiložení do 1 hodiny po porodu.

Další ukazatele: čeká se na spuštění Scorecard od ÚZIS, kterému byly předány hotové podklady v el. podobě pro sledování pokroku v dodržování péče vycházející z 10 kroků (Monitoring míry kojení při propuštění z porodnice) - sběr dat by prováděl ÚZIS.

7. vyzývá ministra zdravotnictví, aby 1x ročně informoval Pracovní skupinu k porodnictví o činnosti Národní komise pro kojení, zejména vzhledem k plnění předchozích bodů.

Pracovní skupina k porodnictví byla opakovaně o činnosti NKK informována MUDr. Šteflou na jednáních nebo písemně. V NKK je nově jmenovaná členka paní Mgr. Lucie Hradecká, která může Pracovní skupinu k porodnictví o výstupech z NKK také informovat, avšak od jejího jmenování do NKK žádné jednání NKK neproběhlo.

Dále uvádíme, že informace k problematice KOJENÍ jsou uveřejněny v Národním zdravotnickém informačním portálu (NZIP).

Strategie rovnosti žen a mužů 2021+

Opatření ve Strategii rovnosti žen a mužů 2021+ korespondují z výše zmíněným Usnesením Rady vlády pro rovnost žen a mužů ze dne 20. února 2020.

MZ se podílelo na přípravě Strategie rovnosti žen a mužů 2021+ formou připomínek nebo např. účastí na kulatém stole ke kapitole ZDRAVÍ.

Nový výkon „Edukace laktace“

V roce 2020 byl předložen návrh na nový zdravotní výkon EDUKACE LAKTACE, který byl pod číslem 34007 zařazen do novely vyhlášky č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami, s účinností od 1. 1. 2021. Výkon může mimo jiné vykazovat porodní asistentka s kurzem Laktační poradce, tj. ministerstvem akreditovaným certifikovaným kurzem Laktační ligy z.s., zaměřeným na poradenství při kojení a výživu dítěte, či s jinými certifikovanými kurzy v oblasti edukace laktace akreditovanými MZd. Výkon zahrnuje edukaci kvalifikovaným zdravotnickým pracovníkem o významu a technice kojení na základě indikace ošetřujícího lékaře (neonatologa při propuštění, registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo pediatra po propuštění z porodnice) při zjištěném riziku poruchy laktace. Dále výkon obsahuje nácvik potřebných dovedností. Je hrazen plně z veřejného zdravotního pojištění, s frekvencí 2x v prvních 4 týdnech po porodu živě narozeného dítěte.

Průvodce mateřstvím

MZd se nachází v závěrečné fázi tvorby materiálu. Vzhledem k určení prioritních úkolů pro MZd byla tvorba Průvodce mateřstvím upozaděna, avšak v současné době je příprava Průvodce mateřstvím v plné realizaci. V květnu až červnu letošního roku bychom chtěli materiál rozeslat do připomínkového řízení.

Seznam doporučení pro zdravotnická zařízení v oblasti respektování práv a přání rodičů

Vypracovaný materiál byl předán na schválení náměstkovi pro legislativu a právo MZd.

MZd průběžně jedná s profesními organizacemi

MZd vydalo s podporou ČSPA národní ošetřovatelský postup Zavádění a ověřování gastrické sondy u novorozenců, národní ošetřovatelský postup NOP odsávání novorozenců, aktualizovalo vzdělávací programy v oborech specializačního vzdělávání porodních asistentek, udělilo akreditace (oprávnění k uskutečňování vzdělávacího programu) certifikovaným kurzům: Laktační poradce, Mentor klinické praxe ošetřovatelství a porodní asistence a Kurz pro porodní asistentky na porodním sále nebo např. nyní komunikuje k podmínkám akreditačního řízení pro praktickou výuku pro porodní asistenci, optimalizace procesu, možnosti akreditací vysokých škol, smluvní zařízení pro doplnění akreditace.

Zpracování vstupu do Zprávy o plnění Koncepce rodinné politiky za rok 2019 a 2020

Opatření č. 33: Hrazená prevence (gesce: MZd; spolugesce: MPSV) – **splněno**

Opatření č. 34: Zavedení osvětové kampaně na podporu prevence neplodnosti (gesce: MZd) – **průběžně plněno**

Opatření č. 35: Vytvoření mezíresortní pracovní skupiny, která se bude zabývat problematikou asistované reprodukce (gesce: MZd; spolugesce: MPSV) – **průběžně plněno** (Komise pro reprodukční medicínu vznikla v roce 2017, opatření je tedy dle MZd splněno. Komise pro reprodukční medicínu se stále aktivně zabývá problematikou asistované reprodukce.)

Opatření č. 37: Zkvalitnění porodní a poporodní péče (gesce: MZd; spolugesce: MLP) – **průběžně plněno**

Opatření č. 38: Transparentnost statistických dat (gesce: MZd; spolugesce: MLP) – **průběžně plněno**

Oblast právní a kontroly

Novelizace zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů:

Novelizační bod 8 (§ 15 odst. 3)

Navrhuje se navýšení maximálního věku pro provedení IVF hrazeného z veřejného zdravotního pojištění o jeden rok z 38 let a 364 dní na 39 let a 364 dní.

Pro doplnění uvádíme informace k problematice asistované reprodukce:

V současné době Komise pro reprodukční medicínu řeší problematiku zastropování hranice platby za dárcovství vajíček, tedy zastropování přiměřených a účelně vynaložených nákladů

a omezení počtu cyklů darování vajíček za život ženy. Na posledním jednání Komise pro reprodukční medicínu (dále jen "Komise"), které se uskutečnilo dne 26. února 2020, byla mimo jiné projednávána i problematika rozšíření registru dárců gamet do Národního registru reprodukčního zdraví, kdy v rámci jednání byl Komisí přijat návrh na rozšíření registru dárců gamet do Národního registru reprodukčního zdraví. Odbornou společností byl návrh s odůvodněním zaslán na Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR a následně byl návrh zařazen do návrhu novely zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů. V návrhu šlo o rozšíření Národního registru asistované reprodukce o další identifikátory o dárcích gamet v nepartnerském darování. Důvodem je zavedení možnosti vyřadit dárce gamet z programu IVF na základě zjištěných kontraindikací k darování, nesplnění zákonných požadavků na dárce gamet nebo po absolvování maximálního počtu darování gamet. (Legislativní proces u novely zákona o zdravotních službách byl však zastaven.)

Novelizační bod 32 (§ 18 odst. 1)

Porodní asistentky již nyní mohou podle vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů, samostatně vést fyziologický porod. Podle dosavadního znění ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb. však dosud i takovýto porod musí indikovat lékař, aby byl hrazen z prostředků veřejného zdravotního pojištění. Za účelem sladění výše uvedených kompetencí porodních asistentek ve vztahu k veřejnému zdravotnímu pojištění se tedy navrhuje vyjmout v případě vedení fyziologických porodů porodní asistentky poskytující zdravotní služby u poskytovatele lůžkové péče z povinnosti poskytovat hrazené služby pouze na základě indikace lékaře.

Bylo vydáno Metodické doporučení MZd k šetření stížnosti na poskytování zdravotních služeb, resp. na poskytovatele zdravotních služeb, která MZd zveřejňuje pro podřízené správní orgány (krajské úřady a MHMP). Metodické doporučení je z roku 2020, jeho doplněk č. 1 pak z roku 2021.

MZd v roce 2020 vydalo Metodické doporučení k přítomnosti zákonných zástupců u nezletilých pacientů v době nouzového stavu.

V souvislosti s epidemiologickou situací byla vydávána a aktualizována opatření, která se týkala i oblasti porodnictví, např. přítomnost třetích osob při porodu ve zdravotnickém zařízení.

MZd se účastní jednání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, kde byla opakovaně věnována pozornost výzvě ESLP k dalším krokům a pokroku k porodnictví ve věci Dubská a Krejzová proti ČR.

Stížnosti

MZd v roce 2020 obdrželo 14 stížností z oblasti gynekologie a porodnictví a z toho 3 stížnosti s problematikou covid-19:

- 1) nesouhlas s plošným nošením roušek u porodu
- 2) lékařka bez roušky
- 3) nezákonný zákaz návštěv příbuzných

V roce 2021 obdrželo MZd 1 stížnost na nevpuštění otce, který byl u porodu, na odd. šestinedělí

Komunikace Pracovní skupiny k porodnictví a MZd

Členka Pracovní skupiny pro porodnictví za MZd je ve stálém kontaktu s paní Mgr. Lucií Hradeckou (tajemnicí pracovní skupiny) a poskytuje pracovní skupině součinnost. S paní

magistrou Hradeckou bylo ze strany členky Pracovní skupiny k porodnictví za MZd řešeno např. zajištění schůzky s paní náměstkyní Rögnorovou ve věci úhrad z veřejného zdravotního pojištění, dále poskytnutí kvantitativního výzkumu Názory žen na místa pro porod, informování organizačním zajištění NKK, o „Metodickém doporučení Ministerstva zdravotnictví ČR pro poskytovatele zdravotních služeb v oboru gynekologie a porodnictví a neonatologie pro efektivní organizaci práce porodnic a pro maximální zabezpečení personálního využití porodních asistentek při vedení porodu v rámci stávající sítě porodnic – koncept tzv. Center porodní asistence“ apod.

Dne 10. prosince 2020 se uskutečnilo poslední jednání Pracovní skupiny k porodnictví, kterého se kromě členky Pracovní skupiny k porodnictví za MZd opakovaně účastnila tehdejší náměstkyně ministra MUDr. Alena Šteřlová, Ph.D., MPH, která opětovně členy a členky Pracovní skupiny k porodnictví informovala o NKK a o Centrech porodní asistence.

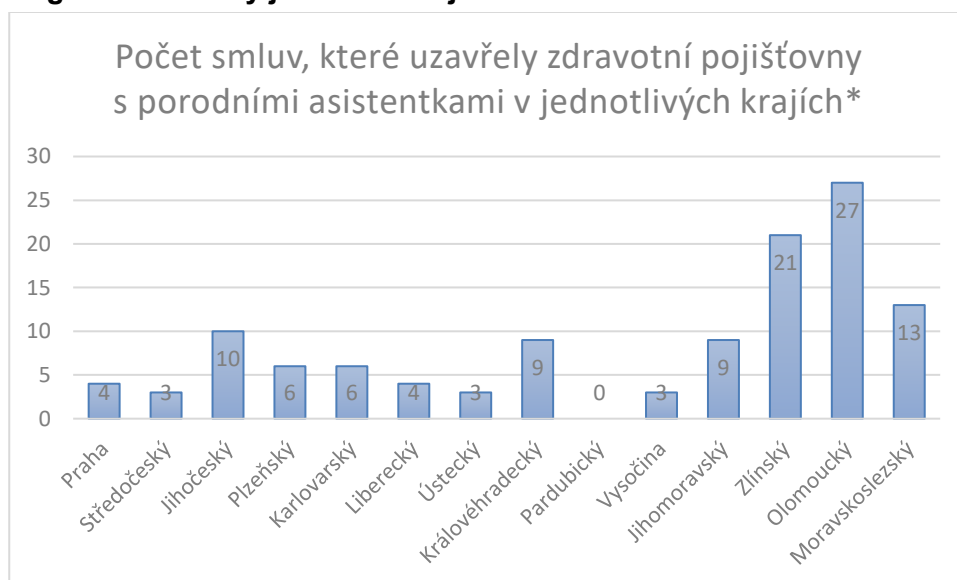
III. Kancelář veřejného ochránce práv¹¹

Z vlastní iniciativy jsme zahájili šetření za účelem zjištění, proč je mezi kraji tak velký rozdíl v dostupnosti péče porodních asistentek. V rámci tohoto šetření jsme se zaměřili na předporodní péči.

Pojišťovny mají povinnost zajistit místní a časovou dostupnost hrazených služeb. Oslovili jsme tedy zdravotní pojišťovny, abychom získali aktuální data týkající se dostupnosti hrazené péče porodních asistentek.

Z poskytnutých dat od zdravotních pojišťoven jsme zjistili, že počty uzavřených smluv s porodními asistentkami se v jednotlivých regionech velmi liší.

Regionální rozdíly jsou následující:

*Počet porodních asistentek v jednotlivých krajích může být nižší, protože jedna asistentka má obvykle smlouvu s více pojišťovnami.

Pojišťovny vysvětlují regionální nerovnováhu nezájmem pacientek v některých krajích.

¹¹ Shrnutí aktuálních informací v oblasti porodnictví v původním znění připraveném Kanceláří veřejného ochránce práv.

Je pravda, že naprostou převahu péče o těhotné a šestinedělky pokrývají gynekologové a jejich zdravotní sestry. Je však otázkou, zda by tyto ženy neměly mít možnost samy si určit, jakou péči si přejí dostávat, pokud jim to zdravotní stav umožňuje. Vzhledem k tomu, že v některých regionech ženy takovou možnost mají, lze na tuto otázku odpovědět kladně.

Některé zdravotní pojišťovny tvrdí, že péče gynekologů pokrývá veškeré potřeby těhotných a šestinedělek. Některým ženám skutečně péče gynekologů zcela vyhovuje. Existuje však část žen, která by péči porodních asistentek ráda využila. Velké pozitivum služeb porodních asistentek spočívá v tom, že nabízí možnost domácí návštěvy těhotné či matky v období šestinedělí.

Vzhledem k tomu, že jsme vyčerpali naše možnosti, toto šetření jsme ukončili. Další aktivní kroky proto nyní neplánujeme, přesto budeme mít problematiku na paměti pro případné další legislativní změny.

Dne 18. 10. 2018 jsme danou problematiku prezentovali na jednání Pracovní skupiny k porodnictví.

Navázali jsme komunikaci Ministerstvem zdravotnictví, která dne 24. 7. 2020 vyústila v jednání zástupkyně veřejného ochránce práv, Mgr. Moniky Šimůnkové s tehdejšími ministrem zdravotnictví, Mgr. et Mgr. Adamem Vojtěchem, MHA.

Uplatnili jsme také zásadní připomínku k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Připomínka k § 18 odst. 1 tohoto zákona byla v tomto znění:

„Navrhuji rozšířit poskytování hrazených služeb porodními asistentkami bez indikace lékaře o návštěvu těhotné nebo matky v šestinedělí. Podle seznamu zdravotních výkonů,¹² který vydává Ministerstvo zdravotnictví, může být (v případě uzavření smlouvy s poskytovatelem) hrazen tento výkon:

- 06211 – návštěva těhotné nebo matky v šestinedělí ženskou sestrou, ve frekvenci 1x po dobu těhotenství a 3x v šestinedělí.

Kvůli omezení v § 18 zákona o veřejném zdravotním pojištění je tato návštěvní služba podmíněna indikací ošetřujícího lékaře. Pokud těhotná či matka potřebuje nejprve indikaci svého lékaře, pro kterou si musí dojít, postrádá návštěvní služba svůj smysl.

Řešení spočívající v indikaci lékařem hned při propuštění matky z porodnice nepovažuji za dostačující, jelikož nedopadá na situace, kdy potřeba indikace nastane později.“

Návrh na změnu zákona je nyní projednáván v Poslanecké sněmovně (sněmovní tisk 992).

Zahájili jsme také výzkum zaměřený na dostupnost a kvalitu **porodní a poporodní péče o ženy s postižením**. Z dosavadních poznatků z naší činnosti a studia veřejně dostupných zdrojů k tématu usuzujeme, že se s problémy v dané oblasti setkávají jak rodičky s postižením, porodní asistentky, tak porodnice samotné. V současné době jsme ukončili dotazníkové šetření této problematiky v porodnicích, dokončujeme rozhovory s matkami s postižením a v nejbližším období provedeme rozhovory se zdravotnickým personálem vybraných porodnic. Výzkumná zpráva, včetně doporučení pro zlepšení porodní a poporodní péče o ženy s postižením v českých porodnicích, by měla být zveřejněna na přelomu roku 2021/2022.

¹² Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami, ve znění pozdějších předpisů.